

Mihai Eminescu – un Dumnezeu rănit

Concepție și ediție îngrijită de:
Laurian Stăncescu

Ediția a II-a, revizuită și adăugită

**Editura Scrisoarea a treia,
București, 2018**

sentimentul național în toată plenitudinea și armonia sa. Ca un Miel al lui Dumnezeu și-a dat sângele pentru noi, sânge nobil de dac nemuritor, iar ca un spirit venit din spiritul Universului ne-a pus pe frunte profeții biblice. Ne-a pus în duh spiritul deplin al românismului, dar frunțile și duhurile noastre nu sunt în stare să fie catapeteasma solară eminesciană!

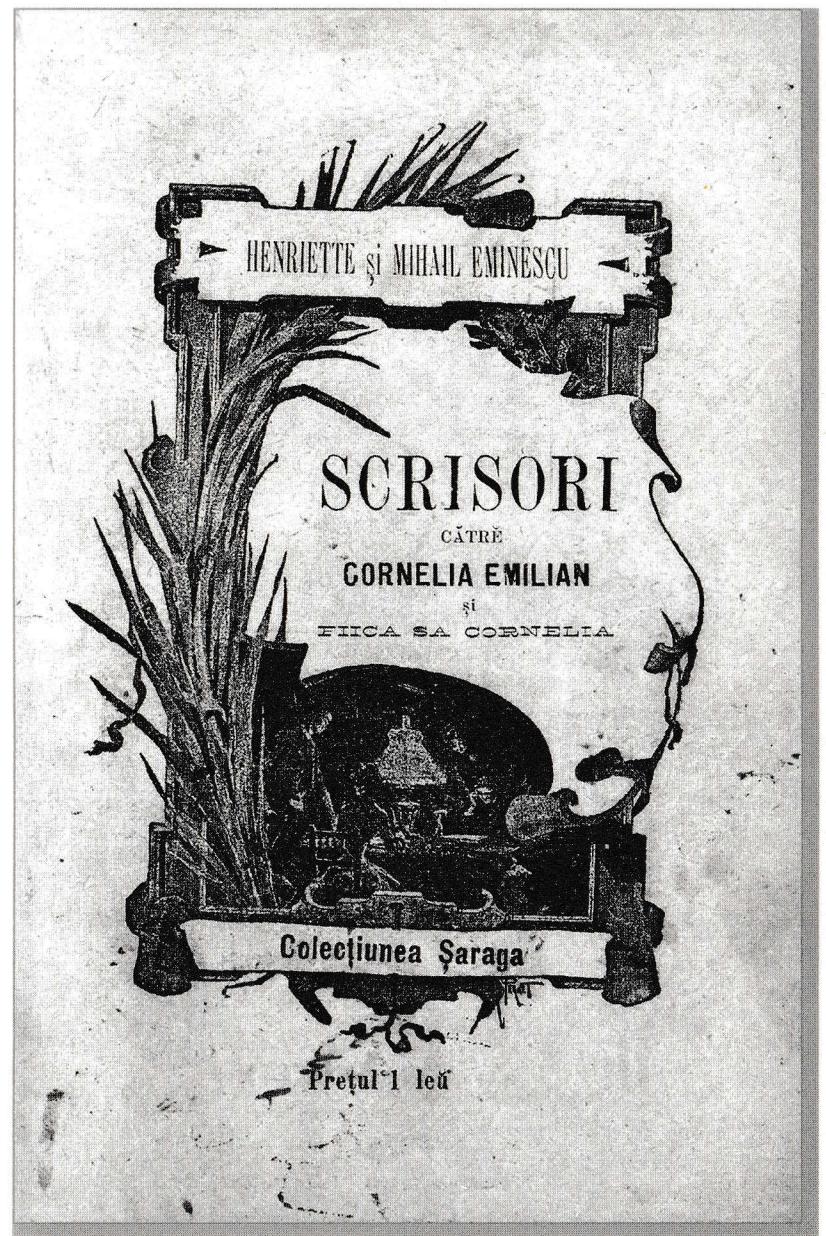
Laurian Stăncescu

CUPRINS

Prefață: Mihai Eminescu și desertăciunea perfectiunii! (Laurian Stăncescu)	7
Scrisorile I – LXXV. Corespondență tragică dintre Mihai Eminescu, Harieta Eminovici, sora poetului și Cornelia Emilian și fiica sa	9
Studii, articole, documente	107
Cine a fost „îngerul păzitor” al lui Mihai Eminescu, femeia care s-a târât pe brânci pentru a alina suferința poetului (Cosmin Pătrașcu Zamfirache)	115
De ce l-au făcut „nebun” Carol I și Titu Maiorescu pe Mihai Eminescu! (Ionuț Tene)	120
Eminescu în bolnița Mănăstirii Neamț: „Cânta cântece eroice și de jele”	125
28 iunie 1883 – Eminescu la Capșa. Adevărata cauză a înlăturării lui Eminescu din viața publică (Dan Toma Dulciu)	130
Au pus la cale serviciile secrete eliminarea poetului național? (Roxana Roseti)	145
Eminescu și meandrele diplomației (Dan Toma Dulciu)	150
Eminescu și Carmen Sylva (Simona Lazăr)	157
Mihai Eminescu a fost declarat „nebun” la ordinele serviciilor secrete ale Austro-Ungariei!	161
Mihai Eminescu văzut de evrei (Lucreția Berzintu)	164
Moartea misterioasă a unui geniu! (Georgiana Fefea)	167
Călătoria lui Mihai Eminescu în Italia (Nicolae Iosub)	173
Prin atentatul împotriva lui Eminescu s-a început predarea României moderne unor forțe străine	178
Adevărul despre cum a murit Mihai Eminescu, ucis la comandă (Financiarul)	181
Mihai Eminescu și regalitatea României! (anomismi44)	193

Eminescu și matematica (<i>Alexandru Cristian Miloș</i>)	196
Mihai Eminescu, Albert Einstein și Melania Șerbu Respe (<i>Nicolae Balint</i>) și cărti	198
Mihai Eminescu în întunecătii ani 1887-1888 la Mănăstirea Neamț și Botoșani	204
Corespondența dintre Titu Maiorescu și Matei Eminovici (<i>Alexandru Panaiteșcu</i>)	219
Eminescu și Manoilescu, fondatori ai Braziliei moderne (<i>Miron Manega</i>)	222
Faimoasa biserică ridicată de Iorga în memoria lui Eminescu, distrusă. A fost reabilitată cu barosul și s-a ales praful de reprezentările unicat ale sfinților (<i>Cosmin Pătrașcu Zamfirache</i>)	225
Campion al licitațiilor bibliofile din România (<i>Miron Manega</i>) ..	228
Cum l-a cunoscut Caragiale pe Eminescu (<i>Ion Andrei Tărlescu</i>)	232
„Careul de ași” ai imagologiei eminesciene. Pe urmele lui Jan Tomas, cehul care a realizat cea mai cunoscută fotografie a lui Eminescu (<i>Miron Manega</i>)	237
Mihai Eminescu și planul nebunesc de a declanșa revolte armate în Transilvania. Poetul complota pentru unirea provinciilor românești (<i>Cosmin Pătrașcu Zamfirache</i>)	241
Planurile secrete ale lui Eminescu pentru România. Ce a vrut să facă prin proiectul „Daciei Mari”, acțiunea care i-a adus moartea (<i>Cosmin Pătrașcu Zamfirache</i>)	247
Eminescu, agent secret și contrabandist de cărți interzise (<i>Miron Manega</i>)	253
NOTELE INFORMATIVE făcute de baronul Von Mayr de la securitatea Austro-Ungariei despre Eminescu, Timpul, Societatea Carpații și Unirea. DOCUMENTE (<i>Victor Roncea</i>)	257
Catedrala Măntuirii Neamului a fost ideea lui Eminescu (<i>Miron Manega</i>)	264
28 iunie 1883: ziaristul Mihai Eminescu este arestat, la 33 de ani, sacrificat pentru „integrarea europeană” (<i>Răzvan Marinescu</i>)	268

Eminescu – prima jertfă pe altarul Daciei Mari (<i>Aurel V. David</i>)	271
BRAND LA BRAND TRAGE. Valiza de călătorie Louis Vuitton și ceasul de aur marca Breguet (<i>Miron Manega</i>)	294
Gheorghe Eminescu, nepotul lui Eminescu, deținut politic încis de bolșevici la Aiud, Jilava, Ocnele Mari și lagărul de la Peninsula (<i>MARTURISITORII</i>)	299
Piesă de tezaur: primul film documentar despre Eminescu (<i>Miron Manega</i>)	310
Dosarul de punere sub interdicție a lui Mihai Eminescu	312
Adevărul despre Eminescu – la 120 de ani de la ucidere (<i>George Roncea, Victor Roncea, Nae Georgescu</i>)	323
„DRUMUL CRUCII DOMNULUI MIHAI EMINESCU” (<i>Laurian Stăncescu</i>)	338
Doctorul Isac al lui Eminescu (<i>Liviu Papuc</i>)	342
Postfață: Mihai Eminescu, biograful deșertăciunii stelare! (<i>Laurian Stăncescu</i>)	347

Coperta cărții „Henriette și Mihail Eminescu. Scrisori către Cornelia Emilian și fiica sa Cornelia”, Editura Librăriei Frații Șaraga, Iași, 1893

Viața unui om admirat de o lume are mare înriurire asupra societăței și nu este bine să te samă numai de produsul seu.

Vorba scrisă de bărbații erudiți e crezută atât de lumea actuală, cât și de celelalte, care se succed, și părerea greșită a unor asemenea oameni trebuie limpezită. Poate că este o prea mare cutezanță din partea mea, față cu somități ca D. Titu Maiorescu, și D. A. D. Xenopol, dacă zic, că nu înțeleg de ce Domnia lor nu cercetează care e adevarata cauză, care l'a făcut pe Eminescu să înebunească. D. Titu Maiorescu, în criticele sale, zice: „dacă a „înebunit Eminescu, cauza este esclusiv internă, „este înăscută, este ereditară. La doi frați ai „sei, morți sinuciși, a isbucnit nebunia înainte „de a sa și că această nevropatie se poate urmări în linie ascendentă”. Apoi după ce arată regimul seu alimentar mai zice: „Pe Eminescu nici o individualitate femeiască nu l „putea captiva și ține cu desăvârșire în marginile ei, ca și Leopardi în Aspasia, el nu „vedea în femeea iubită de cât copia imperfectă a unui prototip nerealisabil. Îl iubea „întemplierarea copie sau îl părăsea, tot copie remînea”. Sub această formă meșteșugită și tot odată atrăgătoare pentru tinerime, să mi fie iertat a spune, cum că se ascunde o viață de prostituit^{*)}, și Eminescu a fost victimă acestei vieți, doavadă scrisorile Henriettei și consultul făcut atât în Iași cît și în Viena, care consulturi, au să apară în „Diversele” editate de frații Șaraga.

Domnul Maiorescu amintește doi frați ai lui Eminescu, cari s-au împușcat. Mie Henrietta mi-a vorbit numai de un frate care, desnădăjduit de a se putea vindeca de boalele venerice, s'a înpușcat.

---

^{*)} Om, care trece din brațe în brațe.

D. A. D. Xenopol, în prefața poesiilor lui Eminescu, colecționea Șaraga, întreabă: „pentru ce a înebunit Eminescu?” „Era din o „familie de nevroși ni se respunde. Un frate „al seu împuşcat, o soră a lui a murit nebună, „un neam al seu este epileptic. S’ar mai găsi „poate că un străbun al său a fost bețiv, un „altul criminal și aşa mai departe”.

Deși știi foarte bine că D. Xenopol își rîde de acest respuns, totuși eu vreau să lămuresc pe cetitori, fiind că e vorba de sora lui Eminescu. Ea n’ă murit nebună, ci a murit de un junghiu. D. Xenopol atribuește țărei nebunia lui Eminescu pentru că ea nu i-a asigurat existența, și din cauza aceasta Eminescu a fost silit să muncească în afara de direcțiunea geniului său, zice domnia sa. Întreb eu pe D. Xenopol, poate banul să stătornicească pe un om, pe care *nici o femeie nu’l poate ținea în marginea ei?* vorba d-lui Maiorescu. Cred că și D. Xenopol va zice ca mine, nu. Prin urmare vina nu este a altuia, de cătă a vieței desordonate din care totdeauna rezultă boala mentală. Si dacă nici o femeie n’ă fost în stare a regula viață lui Eminescu, poate se datorește și mediului în care el trăia. În interesul dar al adevărului să al binelui general, ar trebui analizat acel mediu, căci nu este bine ca viață, care otrăvește societatea, să fie acoperită de florile talentului, fie el că de genial, de vreme ce știiut este că soldații totdeauna caută să ajungă pe căpitanul lor macar coborînd, dacă nu’l pot ajunge suind.

În anul 1886 Eminescu, găsindu-se în Iași, ocupa un loc la biblioteca Universităței, dar n’ă ținut mult timp, din cauză că la picioare, avea niște răni pe care medicul le încisese și boala mentală imediat i-a revenit a doua oară. În nebunia sa nu făcea alt reu de cătă, cum întîlnea vre-o tînără, o apuca de turnură, iar cînd a stricat două fânare de la uliță, autoritatea îndată l’ă închis și l’ă trimis la Neamț în casa de alienață.

Acolo Eminescu a stat de cu toamnă până în primăvară, cînd copila mea, cerîndu-i prin o scrisoare consimțîmîntul de a veni în ajutoriul său cu colegii și colegele ei, el fugi la Botoșani la Henrietta sora lui, fără însă să respundă la scrisoare. În ce stare deploabilă venise el la Botoșani, era descris de Henrietta în scrisoarea de la 1 Maiu, care nu știi prin ce întîmplare s’ă pierdut. Tăcerea

lui Eminescu luîndu-se ca afirmare la propunerea copilei mele, elevii și elevele școalei de pictură se grăbiră de a se constituî în comitet și, fără întîrziere, făcură 500 liste de subscripționi. Parte din liste au fost împărtite prin bunătatea prefectilor de județe, iar restul s’ă împărtit la persoanele bine voitoare, atât în țară cît și peste hotar. Este însă foarte adevărat, cum că între prefecti erau oameni și de aceia, carii înapoiau listele neatinse. Bogatașii și oamenii cu nume mare, la cari i s’au trimes liste, încă le considerau ca nevenite. Mulțemîtă însă tinerimei studioase de ambe sexe și persoanelor bine voitoare, Eminescu, pe comptul ajutoarelor, a fost în cătăva însănațosat și, însotit de Doctorandul Focșa, a fost trimis la băile de la Halle. Un mic amănunt: în acest timp Eminescu era cu deseavîrsire lipsit de voință. La masă, dacă-i dădeai lingura în mînă, mînca: ear alt-fel sta și se uita, și totuși el se ocupa de literatură, făcuse deja cîteva poesii, care s’au publicat în volumul seu editat de d. V. Morțun. Ear după ce s’ă întors de la Halle, nu mai era aşa, dar totuși aștepta să fie îndemnat mai de multe ori.

La întreținerea sa timp de 2 ani pe lîngă ajutoarele aduse prin liste, mult au contribuit concertele, producționile teatrale și alte ajutoare bănești de la admiratorii săi. Așa, în Iași, concertul organizat de D-na Emilia Humpel a produs 800 de lei, concertul dat de D-ra Maria Harhas 400 de lei, iar d. A. C. Cuza a dat din propria sa casetă 400 de lei. D-ra Adela Andrei și d. C. Mille au adunat sume considerabile cu liste.

Mare a fost curentul pentru ajutorul lui Eminescu și mult se datorește D-lor I. N. Roman și Emanoil A. Manoliu prin aceia că, în interesul lui Eminescu, au deschis coloanele ziarului „Liberalul” ce redactau. Mult a contribuit și d. Anton Sc. Savul la mișcarea pornită. D-sa pe lîngă alte activități ce desvoltase în interesul lui Eminescu, a fost cel dintâi care, cu lista de subscripție în mînă, a dat impulsul în societate pentru ajutorul lui Eminescu. După însănațarea poetului, Camera i-a votat o pensiune în urma unui mare număr de petiții tipărite, care se acoperise de iscălituri, circulînd prin țară. Aceste petiții erau făcute din inițiativa tinerimei. Ear după moartea sa, din inițiativa D-lui V. Lateș, student la

Facultatea de Medicină, studenții universitari au făcut bustul lui Eminescu și cu solemnitate l'au așezat în Botoșani înaintea școalei Marchian. Dacă Eminescu este mare ca poet prin genialul seu talent și Henrietta sora lui e mare ca om prin sentimentele și calitățile sale. Ea, prin înțeleaptă sa îngrijire redâdu-se pe Eminescu în stare de a mai împodobi salba țerei cu stelele sale. Iar prin fineța și tactica sa, reușise să-l statornicească la o viață mai liniștită.

Henrietta n'avea școală¹⁾, dar era intelligentă, cunoștea limba germană, ea o învățase în Viena, în timpul cât a stat în clinica D-rului Bilroth, din cauza ologirei sale. Așa dar nu public scrisoările Henrietei ca model de stil sau limbă, ci nu mai pentru a se ști viața lui Eminescu în anii sei din urmă, și ca să vadă ori și cine, cum putrezește de viu pe om boala burlăcească. Un suflet ca al Henrietei, fiind un suflet simțitor, moartea lui Eminescu a fost și moartea ei. Lovită de un junghiu, după cum am zis, s'a sfîrșit din lume la câteva septămîni în urma morței fratelui seu Mihai, după cum îl numea ea.

Fie ca aceste scrisori s'o facă să trăească mai departe în mintea generațiunilor, impreună cu iubitul seu frate.

Dacă viața poetului se limpezește în cât-va din aceste scrisori, sedatorește Domnilor „Frați Șaraga” fiind că d-lor au luat inițiativa de a edita tot ce privește viața lui Eminescu.

Cornelia Emilian

1893, Mart în 17

I.

Botoșani, 1887 Mai ^{3/15}

Scumpă Domnișoară!

Asară s'au decis doctorii a'l transporta pe Mihai earăși la mine, văzind că numai ieu pot să'l fac să ieie doctorii ori să mînânce ceva.

Chiar acum l'am hrănit, schimbat, în fine totul; numai mîna mea o suferă și mă ascultă. De luni cînd v'am scris este mult mai bine. D-zeu să aibă milă cu mine!

Cum v'am scris în scrisoarea de la 1 Iunie^{*)} așa voi urma a vă scrie tot a treia zi.

Un barbat am tocmit cu 50 franci pe lună și o femeie cu 20 de spalat și mîncare, căci nu se simte de loc ce-i cu dînsu. Doctorii mă asigură, de 2 ori pe zi mă vizitează, spesele sănt numai trăsura care este birjă, că în câteva zile, are să-și vie cu totul în sine. Susțin cu toții că este la cap o rană ca la picioare, din a căreia cauză nu poate articula nici un cuvînt.

De toată persoana se teme, fie barbat sau femeie, numai de mine nu.

Ne mai avînd ce'ți scrie în momentul de față.

Primiți vă rog adîncă mea recunoștință ce v'o conserv.

Henriette Eminescu.

P.S. Acuma am primit epistola D-voastră de care vă mulțumesc din adîncul inimiei.

În momentul de față n'am trebuință de bani. O sută de franci ce-am primit de la D-voastră mi-am cuprins de-odată totul, 200 franci ce mi-a trimes Doamna Humpel îi am âncă.

De azi voi începe a cheltui neaparat pentru aducerea doctorilor cu birja, medicamentele le eau de-ocamdată pe cont, servitorii

¹⁾ Si tocmai din cauza aceasta orthographia scrisorilor ei nu s'a păstrat în acest volum.

la finea lunei îi voi plăti. Cu cea mai bună chibzuință mă economisesc ca să aibă el mai bine bani cînd va fi sănătos, să i pot economisi să nu ducă lipsă de nimic. Repet mulțumirele mele, și sărutări de mîni părinților matale. Mata primește îmbrățișările sincere din parte-mă cu tot respectul salutări.

H. Eminescu.

II.

Botoșani, 1887 Mai ¹²/₂₄.

Stimabilă Domnișoară!

Mă găsesc dispusă a vă aduce o duzină de mulțamiri pentru buna-voință ce o aveți cătră nenorocitul meu frate. Dacă din principiu nu aș fi contra mulțamirilor formale, rezerv însă o adîncă recunoștință în taina sufletului meu, pe care pana-mi de ar vrea să vi le exprime n'ar putea nici odată. Scuzați vă rog că nu v'am răspuns îndată la scrisoarea D-voastră de la 6 mai, eată cauza: Am vrtoit să vă dau oare-care detaile asupra boalei lui Mihai pozitiv.

În ziua care ați avut bunatatea a'i trimete 200 franci, am chemat doctorul pentru ranele de la picioare. Ordonanța este de 3 ori pe zi, iod de băut, și extern unsori în baie fiartă cu romaniță (mușețel).

Azi sunt 6 zile de când este în cură, progresul este până în momentul de față foarte mic.

Cu mintea este cu totul bine, numai îngrijet că rănilor de la picioare ar fi o boală incurabilă. Doctorul îl asigură că de va mîntui medicamentele să meargă la Lacul Sarat să facă băi de glod și-i garantează că va fi pentru totdeauna sănătos.

Pentru momentul de față atîta vă pot da detaile că, de când sede la mine de la 9 April e cu mult mai liniștit și a scris trei poezii.

Domnul Pompiliu îmi scrie să vă trimet o chitanță de primirea banilor, Vă alăturez aci în scrisoare mulțamindu-vă din adîncul inimei la toate Doamnele din comitet, pentru generoasa

îngrijire ce-o aveți în nenorocirea în care se găsește iubitul meu frate.

Cu această dureroasă ocazie primiți vă rog deosebita mea stimă ce vă conserv la toate

Saluatați.

Henriette Eminescu.

III.

Botoșani, 1887 Mai ¹⁹/₃₁.

Stimabilă Domnișoară!

Nu găsesc cuvinte îndestul să vă pot manifesta mulțumirea ce am simțit o cînd am primit epistola D-voastră, cu atîta bună voință de care mi-a fost o adevarată surpriză, că vă îngrijați chiar și de băile ce-i trebuesc neaparat.

Ieu sănătatea de amîndouă picioarele de la etatea de 5 ani și pot merge destul de rău numai prin ajutorul unor mașini cari sunt în greutate de 5 ocă de fier. Ei bine, sincer vă scriu că sunt mai mulțumită cu soarta mea de cît cum este boala fratelui meu plin de răni picioarele.

Iată cauza c'am întîrziat cu respunsul cătră D-voastră. La întrebarea ce ați bine-voit a'mi scrie cîtă sumă de bani este necesară, m'am întrebat foarte lămurit, de multe persoane care au fost la Lacul Sarat *o mie de franci* este de ajuns să merg și ieu cu iel.

Dacă va fi prin putință vă rog din adîncul inimei a'i face acest bine, a'i trimete o mie de franci ca să pot merge mai de vreme, adică până nu-s ferbințele mari, căci bag de samă că sufere cu mult mai tare dureri cînd este căldură mare; ear ceea ce privește că v'am trimes chitanță, cum mi-a scris Domnul Pompiliu, nu strică nimica pentru că Mihai singur v'a scris'o numai mi-a zis s'o iscălesc ieu. Vă rog să nu vă supărăți că nu v'a scris iel singur mulțamirea de bani ce ați bine-voit a'i trimete. Așa a fost el totdeauna greu la scris epistole.

A primit 100 de franci de la unul Mortzun și o scrisoare foarte amicală și încă nu i-a respuns!

Contez pe generozitatea D-voastră cu deplină încredere a'l ajuta și astă dată.

Primiți vă rog toate și toți mulțumirile noastre din tot sufletul, cu tot respectul primiți vă rog stima ce v'o conserv. Salutări.

Henriette Eminescu.

IV.

Botoșani, 1887 Mai 27 Iunie 8.

Scumpă Domnișoară!

Epistola D-voastră mi-a fost cea mai dulce consolare care am primit-o în 4 ani ce am remas singură. Sînt gata a face sacrificii chiar până la ultimul moment ce voi mai trăi, de s'ar putea însă! Bietul Mihai a ajuns în starea cea mai teribilă care poate să fie. Numai pe mine mă cunoaște, ieri au avut furie ingrozitoare.

Domnul Frangolea ce locuește tot în casa asta a avut bunătatea a mă ajuta în toate privințele alergînd după toți doctorii cari au ținut consiliu 3 oare și rezultatul a fost că toată pierderea lui mentală ieste din boala fizică adică totală stricarea de sânge.

Azi i-au injectat morfină prin râni și s'a liniștit cu totul. D-zeu să aibă milă cu mine, să mi'l dăruiească în sanatate cum a fost septămîna trecută în care mă simteam cea mai fericită dintre muritori. Doctorii și domnii ingineri care locuesc tot în casa asta, duc mare grija să nu ajungă un moment fatal a nu mă mai cunoaște nici pe mine, căci numai ieu pot să-i injectez morfină. În fine tot singură îl îngrijesc, dacă l'ăți vedea cît ieste de descompus la față, v'ar face cea mai mare milă! Fără să putem înțelege care parte a corpului îl doare mai tare. Din picioare numai sînge curge, materia aceste cîteva zile s'a reîn tors cu totul. Ceia ce este probabil că-și perde mintea.

Doctorii spun că boala mintală ieste cu totul curabilă de i-ar putea curăți sîngelile.

Mulțumesc din adîncul inimiei de dulcea scrisoare ce a'ți binevoie de-a mi-o trimete remîndu-vă recunoșcătoare în tot restul vieței mele. Sărutăm mînele mamei mătale, pe mata te îmbrățișez cu toată stima și respectul ce vă conserv.

Henriette Eminescu.

V.

Botoșani, 1887 Iunie 1/13.

Scumpă Domnișoară!

Din adîncă inimă vă cer scuză că nu v'am putut da respuns la telegrama D-voastră din urmă.

Am fost bolnavă de nu am fost în stare a'mi da cont de datoriele mele. De astă noapte lui Mihai îi ieste mai binișor, sub o cură foarte serioasă fricțiuni cu mercur într'o cantitate enormă iod de 6 ori pe zi. Doctorii mă asigură că în 15 zile mi'l va da cum a fost venit de la Neamț. Deie bunul D-zeu să fie drept, că perderea lui mintală ieste din stricarea de sînge totală, astă ieste foarte adevarat.

Vă rog cu lacrămi și din toată simțirea sufletului meu de voi avea nevoie să'l aducă doctorii în starea ce-a fost să bine-voiți a trimete bani ce i' ați binevoie a'i aduna pentru ca să nu pierd nici un moment a'l duce la lacul Sarat.

Doctorii susțin că se va face cu totul bine. Eu, sub ori care caz va fi, vă voi înștiința tot a treia zi. Servitori 2 am angajat cu 50 franci pe lună, totul ce'i trebuie îi duc de acasă, de ieri am putut să'l hrănesc, astăzi la 10 oare l'am primblat o oară pe cîmp, cu mare greutate l'a putut medicii să'l despartă de mine. În momentul acesta am primit epistola D-voastră cu data 30 Mai, la care vă respond că boala lui ori aici sau în Viena, cura ieste tot aceia, adică iod, mercur Titman, cît ceia ce privește apele minerale care conțin mai mult iod acele sunt folositoare, prin urmare râmîn la ce am scris mai sus, de'l vor aduce doctorii în starea ce-a fost, nu pierd nici o zi a'l duce la Lacul-Sarat. Cît despre fricțiuni și luarea